

Wie ben je?

Mijn naam is **rietorchis**. Mijn Latijnse naam is *Dactylorhiza praetermissa* subsp. *praetermissa*. Inderdaad nogal een mond vol. Maar eerlijk gezegd ben ik in de orchideeënfamilie ook wel een lange, slanke jongen met forse bloemtros. Ik kan zo'n 30 - 60 cm groot worden.

Mijn roze tot paarsrode bloemen staan in een aar bij elkaar. Ik heb trouwens een wat raadselachtig verleden. Vroeger dacht men namelijk dat ik een bastaard was van de brede en vleeskleurige orchis, maar sinds 1913 ben ik als zelfstandige soort erkend.

Mijn neefje **gevlekte rietorchis** (*Dactylorhiza praetermissa* subsp. *junialis*) kun je in mijn omgeving zien staan. Kenmerk zijn de zwartpurperen vlekjes op de bladeren.

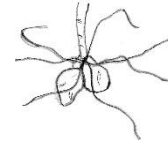
Lage exemplaren daarvan zijn te verwarren met de brede orchis die ook van die vlekjes heeft. Beetje ingewikkeld dus om te weten met welk familielid je te maken hebt.

Ander kenmerk van mijn gevlekte familielid is dat de bloem vaak vrij ver boven de bladeren uitsteekt. De grondkleur van zijn bloemen is wit tot lila met paarsrode tekening.

Een leuk weetje is dat we onze familienaam *Orchidaceae* danken aan ons wortelstelsel.

Onze wortels zijn verdikt tot wortelknollen. De meeste orchideeën hebben er twee. De vorm van dit knollenpaar sprak bij de mens tot de verbeelding en was aanleiding voor de naam *Orchis* (=testikel).

Er ontstonden daarbij ook fabels over onze bevordering van de menselijke vruchtbaarheid.

In de grote orchideeënfamilie behoor ik tot het geslacht **handekenskruid** (*Dactylorhiza*). Onze wortelknolletjes lopen namelijk uit in 'vingers'. Bij mij zijn dat er vier.

Waar kom je voor in Het Twiske

Wist je dat er in deelgebied De Blokken een speciaal veldje naar mij vernoemd is? Het Orchideeëneweitje! Zo rond 1980 en de decennia daarna groeiden wij rietorchissen namelijk massaal op het weitje waar ook de Schotse hooglanders graag vertoefden. Wij hadden het naar ons zin te midden van o.a. de grote ratelaars. Het ene jaar waren we meer zichtbaar aanwezig dan het andere jaar. De laatste jaren is ons aantal daar ter plekke zeer laag of laten we ons zelfs helemaal niet zien.

Elders in Het Twiske zijn wij aan een opmars bezig. Vooral in allerlei vochtige tot natte, voedselarme (en daardoor bloemrijke) bermen langs de fietspaden. Het gekke is dat ik ook goed gedij op de zandige bodem van het dijkje in De Blokken. Aan de ene kant houd ik van voedselarm, aan de andere kant vind je me ook op iets voedselrijkere plekken. De zuurgraad luistert ook nogal nauw en die wordt mede beïnvloed door regenwater. Verder heb ik zon of halfschaduw nodig.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Tijdens de bloei van mei tot juli ben ik met mijn ca. 30 bloemen goed waar te nemen.

Mijn lancetvormige bladeren die schuin omhoog steken, kwamen in april al tevoorschijn. Na de bloei herken je me aan de uitgebloeide bloemen die dan vruchtdoosjes hebben gevormd. In elk daarvan bevinden zich 6000 stoffijne zaadjes. Met de wind verspreiden die minuscule zaadjes zich naar een geschikte plek om te kunnen ontkiemen. Die grond moet over de juiste schimmels beschikken. Want in tegenstelling tot zaden van andere planten heeft mijn zaad nauwelijks reservevoedsel. Om te ontkiemen en groeien heeft het schimmels nodig die er met hun draden vanuit de grond in binnendringen.

Zo heb ik, als jong plantje ontkiemend, óók bouwstoffen aan de schimmel onttrokken. Weinig mensen weten dat ik, voordat ik bloeiend te zien was een aantal jaar ondergronds groeide. Mijn ontwikkeling van zaad tot bloei duurde zo'n 3-4 jaar. Het kan dus best zijn dat u dacht dat ik er niet was doordat ik niet bloeide maar dat mijn bladeren dat jaar wel degelijk bovengronds aanwezig waren.

Na het afsterven van mijn bovengrondse plantendelen leef ik ondergronds door. Ik ben immers een meerjarige plant. Dat ik zo'n ondergronds bestaan goed kan overleven, komt dus door die symbiose van mijn wortels met schimmels. Deze samenwerking is ook de reden dat ik soms een jaar oversla met bovengronds verschijnen. Door die schimmels kom ik evengoed wel aan mijn voedingsstoffen! Hoe wij orchideeën weten op welke moment we beter een jaar ondergronds kunnen blijven, is nog onduidelijk.

Eerder vertelde ik al dat ik twee wortelknollen heb. De ene is vorig jaar gevormd en gebruik ik voor de vorming van bovengrondse delen. Dat knolletje wordt daardoor zwak. De andere knol is dan in opbouw en is lekker stevig en wit.

Hierin sla ik alle stoffen op die overblijven van de afstervende bovengrondse delen. Door deze reserves kan ik mijn bestaan voortzetten.

Waar houd je bijzonder van?

Ik ben graag op moerassige plaatsen en in rietlanden. Met die bepaalde schimmel in de bodem die ik nodig heb om te kunnen groeien. Verder lok ik met mijn bloemenkleuren graag de insecten. Door een vernuftig en ingewikkeld hefboomsysteem in mijn bloem zorg ik ervoor dat ze stuifmeelklompjes meenemen en een andere bloem bevruchten. Heel belangrijk om me voort te kunnen planten.

Waar maak jij je druk om?

De grondwaterstand! Verlaging daarvan is funest voor ons maar bodem die langdurig onder water staat, verdraag ik ook slecht. Bemesting! Verruiging! Vergrassing! Betreding! Allemaal zaken die mij zorgen baren. Het bodemleven! Als dat niet in balans is (bijv. door chemicaliën, pesticiden), verdwijnen de schimmels waar ik zo afhankelijk van ben. Daarnaast ben ik vaak bang dat er te vroeg gemaaid wordt, waardoor mijn zaad nog niet tot rijping is gekomen. Kortom: wanneer je deze maand geniet van mijn roze tot paarsrode bloemenpracht weet dan dat daar heel wat bij kwam kijken!

Foto's: Agnes Noordermeer en Pauli van Oort

www.ivntwiske.nl